

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 7

Issue 4

Különszám/Special Issue

Gödöllő
2011

HORN PROFESSZOR ÉLETPÁLYÁJA: KUTATÓ, TUDOMÁNSZERVEZŐ ÉS MUNKATÁRS

Bodó Imre

Debreceni Egyetem, Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar

Állattenyésztési Intézeti Tanszék

4032 Debrecen, Böszörményi út 138.

bodoi@hu.inter.net

A tanítvány emlékei

Horn Artúrt, mint egyetemi tanárt előadásai során és vizsgáink alkalmával ismertük meg Gödöllőn. Előadásai mindig érdekesek voltak, az elvi kérdéseket a hazai és nemzetközi gyakorlat valóságos, legfrissebb példáival és élményeivel egészítette ki.

A kísérleti térre leszökve ott láttunk először jersey tehenet és bikát, valamint akkor folyt a fajhibrid előállító keresztezési kísérlet pekingi és mosusz kacsával, tehát megsejthettünk valamit az állattenyésztés szakmai valóságából is.

Jellemző volt, hogy hallgatók körében nem kapott csúfnevet, sőt nem is család nevén emlegettük. Egymás között is csak úgy hívtuk a Prof, mivel ő volt A PROF.

Az egyéni kezdeményezést, saját véleményét többre becsülte, mint a bemagolt, csupán könyvből szerzett tudást. — Ma is előttem van két vizsgázó esete:

Az egyik a Schandl tankönyvből szó szerint megtanulta a szarvasmarhatenyésztést. Szinte komikus volt, hogy milyen pontosan tudta idézni. A vizsgán nagyon testhezálló kérdéseket kapott. Szépen elmondta azt, ami a könyvben volt. Kapott egy jó (4) osztályzatot, nem jelest. Meg is volt egy kicsit sértve, hiszen, mindent tudott.

A másik vizsgázó az első két kérdésre nem nagyon tudott válaszolni. A harmadik kérdés a tejtermelő technológiára vonatkozott. A felelő olvasott valami német cikket és annak alapján egy rendkívül elegáns, azonban elrugaszkodottan agyon technizált megoldást kezdett elmondani: A tehenet egy kis kocsiban helyezik el és az egy nagy csarnokban körbejár és adott helyen megetetik, másutt a tőgyét mossák, majd megfejik és a folyamat naponta kétszer ismétlődik. Ez nem tetszett a Profnak, hiszen ő a természetszerű megoldásokat tartotta jónak és azokat tanította, dicsérte nekünk. Amikor rosszállóan

belekérdezett, a hallgató megijedt és abban a hitben, hogy már minden veszve van, megpróbálta a Proffal szemben vitázva védeni az elmondottakat. Az eredmény hirdetése a következőképpen hangzott:

- Az első kérdés nem nagyon ment!
- A második, ha lehet, még gyengébb felelet volt.
- A harmadik kérdésben pedig vitába szállt velem és nézeteimmel, de mondott néhány jó és érdekes érvet is, és észrevettem, hogy külföldi irodalmat is olvasott!

Az első két választól eltekintek és *jelest* adok!

Kitűnő tanáraink voltak, de ez a szemlélet azért nem volt mindegyikre jellemző!

Megjelent az „Általános állattenyésztés” című könyve. Ez mindnyájunk számára a szakma bibliája volt. Azt is tudtuk, hogy a könyv alapvetően fontos fejezetét, a genetikáról szólót nem ő írta meg, mivel nem vállalta, hogy a micsurini-liszenkói genetika szellemében szóljon. Ennek az lett az eredménye, hogy a mendeli genetika mindannyiunk padalatti olvasmánya lett akkor a számunkra hozzáférhető Szabó Zoltán „Az átöröklés” c. betiltott könyvében .

Érthető, hogy kivételesen tiszteltük, az állattenyésztő hallgatók számára ő volt a PROF! Állattenyésztő hallgatónak elégséges osztályzatot nem adott, mert a szakmát nem elég elégségesen tudni, aki ennyit érdemelt volna vizsgázhatott még egyszer...

A munkatárs emlékezik

Tizenhét éven át a gyakorlatban dolgoztam, utána az Állattenyésztési Kutató Intézet Lótenyésztési Osztályán. Évente legfeljebb egyszer-ször fordult elő, hogy Budapesten járván elmentem a „JERSEY KLUB”ba, ahol különböző szakmai kérdéseket beszélünk meg az ottani kollegákkal, barátaimmal.

Annál inkább meglepett, amikor Horn Artúr magához kéretett az Állatorvosi Egyetemre és megkérdezte, hogy volna-e kedvem a tanszéken vele dolgozni, mint adjunktus. Később tudtam meg, hogy munkatársaival folytatott megbeszélés során az ő ötlete volt, hogy engem hívjon.

Eleinte tartottam attól, hogy közelébe kerülve az emberi apró hibák miatt nem fogom annyira tisztelni, mint ahogyan régi kiváló professzorát emlékeiben tiszteli egy volt tanítvány. Fordítva történt!

Akkor már akadémikusként is nagyon tisztelte mindenki, de közvetlen is tudott lenni. Valamiért kerestem egyszer, a titkárnő azt mondta, hogy most a miniszter van nála. Kértem, szóljon, ha elment, mert okvetlenül beszélünk kell.

- Eltelt egy fél óra, s kopogtak a szobám ajtaján, bejött a Prof:
- Hallom hogy kerestél. Miről van szó?

Előadásait abban az időben diaképekre alapozta és nem használt vázlatot. Előző napon megbeszéltük az egy évvel korábban használt képeket és néhányat kicserélt újabbakra, jellemzőbbekre.

Másnap a képek alapján mondta el az előadását. Állandóan naprakész volt, és így minden évben mást is mondott, mint előzően. Ezért, ha csak mód volt rá érdemes volt az előadásokra elmenni. Utána pedig kis közvetlen megbeszélés keretében meg lehetett beszélni mindent.

Nem szeretett dicsérni. Kötetlenül kellett előadásokat és gyakorlatot tartani és természetesnek vette, hogy a munkatársak magas színvonalon tartanak előadást és gyakorlatokat.

A nyelvtudást alapvetőnek tartotta. Ismeretes az anekdota, amikor egyik adjunktusát megkérte arra, hogy a vendégként érkező Sir John Hammond professzort kísérelje. Az illető el akarta háritani a feladatot:

– Professzor úr, én nem tudok angolul!

Mire a válasz:

– Van még két hét, tanulj meg!

Engem összesen háromszor dicsért meg, ezek annyira emlékezetesek voltak, hogy emlékszem még mindegyik esetre:

Először: Meglepetésére jó választ írtam egy francia levélre.

Másodszor: Hamar elkészítettem a kandidátusi disszertációm. „Be lehet adni!”, mondta, de egy szót sem tett hozzá. A védés viszont vitával járt és az jó volt! Ezért kaptam dicséretet. Beláttam, hogy a védés valóban jobb volt, mint maga a disszertáció.

Harmadszor: Egy alkalommal engem küldött valamilyen megbeszélésre, és tiltakozásomra, hogy nálam tapasztaltabb munkatárs is van, azt a választ kaptam :

– Igaz, hogy más jobban tudja, de te vagy viszont a jobb „debatter”.

Vannak, akik úgy vélik, hogy Horn Artúr egyoldalúan a jersey fajta bevezetését javasolta és propagálta, amelyik ma már nem időszerű. Ez nem igaz! A koncentrált tejű jersey mellett az első holstein-fríz import is az ő nevéhez fűződik, és nincs kizárva, hogy a koncentrált tej termelése még előtérbe kerül.

E mellett még az őshonos fajták védelmének hazai megalapozásában is szerepe volt. Kezembe került egy meghívó Rómába, a FAO értekezletére. Megmutattam a Profnak. Sokat ismert az előadók közül:

– Menj el! – mondta.

Megtudtam azonban a minisztériumból, hogy maga a miniszter állította le a tervezett utazásokat is. Jelentettem.

– Írd le – válaszolta –, mert holnap találkozom a miniszterrel.

– Röviden vagy hosszan?

– Csinálj egy rövidet, meg egy részleteset is

Az egyiket a jobb másikat a bal zsebébe tette. Másnap mondja a miniszternek:

- Az egyik munkatársamat szeretném egy megbeszélésre elküldeni Olaszországba.
- Kérem, írásban beadni, majd foglalkozok a dologgal.
- Rövid, vagy részletes előterjesztést készítek?
- Csak rövidet, Professzor Úr!

Azonnal a kezébe adta a bal zsebéből. Másnap megkaptam a kiküldetést. Ennek a történetnek nagy szerepe volt abban, hogy a hazai génvédelmet az egész világon elismerik.

Egy alkalommal vonaton együtt utaztunk több munkatárssal és Horn professzorral. Jött a kalauz. A Prof szóvá tette, hogy piszkos az ablak

- Miért tetszik szólni? – kérdeztük. – Úgyis ilyen marad!
- Ha nem szólok, akkor én is részes vagyok abban, hogy piszkos – hangzott a válasz.

Az utód kötelességei

Mit tanultam szavaiból és példájából, mint tanítvány, munkatárs és utód?

- Megtanultam tőle, hogy az igazságot a hatalommal és erőszakkal szemben is képviselni kell, keményen és őszintén kimondva azt. Ha nem megy másképpen, a hallgatás is kiállást jelent.

- Abban az időben, az ötvenes években nagyon komoly kiállítás volt a valódi tudomány mellett, hogy az „Általános állattenyésztés” című könyvének genetikáról szóló fejezetét nem ő írta meg, mivel nem vállalta, hogy a micsurini-liszenkói genetika szellemében szóljon.

- Megtanultam, hogy az állattenyésztést is lehet elegánsan, kultúráltan és több nyelven is művelni.

Kis nép fiai csak több nyelv tudása árán lehetnek eredményes szakemberek.

- Erre emlékezetes példa volt a Szovjetúnióban, Moszkvában tartott előadást nagyszámú szovjet tudós előtt angol nyelven tolmács nélkül. Horn Artúr úgy vélekedett szerényen később erről a sikerről: „Vajon az előadásom volt olyan jó, vagy az eddigi hosszú elzárkózás miatt az angol nyelvnek szólt a nagy ováció?”

- Megtanultam tőle, hogy az önálló gondolkodás többet ér, mint a bemagolt tudás.

- Ő mindig nagyra értékelte, ha a tanítvány a vizsgán vele is vitatkozni mert, ha a saját véleményét mondta és nemcsak a könyvekből előadásokból összeszedett tudást.

- Megtanultam tőle, hogy nemcsak akkor hibázunk, ha a valamit helytelenül végzünk el, hanem a tudatlanságból, vagy a hanyagságból eredő mulasztásunk még súlyosabban esik latba.

- Szoktuk idézni mondását :

„A tettért való felelősség mindjobban kibővül azzal, amely a kellő tájékozottság hiányából fakadó mulasztásból adódhat. Úgy érzem, hogy ez utóbbi felelősség ma már nagyobb horderejű”.

Annyira eltalálta a mai kor szellemét Horn Artúr ezzel a követelménnyel, hogy ma már a római katolikus szentmise liturgiában, a bűnvallomás szövegében is ezt találjuk : „...quia peccavi nimis cogitatione, verbo, opere et *omissione*” „...vétkeztem gondolattal szóval, cselekedettel és *mulasztással*”.

- Megtanultam tőle, hogy kicsinek látszó szakmai feladatok tökéletes megoldásával is valóban az egész emberiséget szolgáljuk.

- A Belga Orvosi Akadémia tagságát annak köszönhette, hogy az állattenyésztési kísérletei valójában az éhező emberiséget szolgálták
  - Megtanultam tőle, hogy a legjobban kitalált elmélet is csak akkor igazán értékes, ha meg is lehet valósítani.
- Tény, hogy az állami gazdaságokra támaszkodva nagy állat létszámokon olyan gyakorlati kísérleteket végzett, amelyet a nyugati tudósok sokszor csak számítógépes szimulációs módszerrel tudtak követni.
  - Megtanultam, hogy értéktelen a bonyolult, nagyképű idegen szavakkal ékesített előadás, ha valaki nem képes arra, hogy egyszerű szavakkal is elmagyarázza, amit másokkal meg akar értetni.
- Egy alkalommal Hajdúszoboszlóra hívták, a heterózis tenyésztésről vállalt előadást. A helyszínen derült ki az előadás megkezdése után, hogy a hallgatók elsősorban állatgondozók, néhány brigádvezetővel. Azonnal átlátta a helyzetet és egy rendkívül élvezetes mindenki számára érthető előadást élvezhettem utána.
  - Lehetne még hosszan folytatni, de azt is tőle tanultam, hogy a legfontosabb témát is el lehet röviden mondani.